

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות צ"ו

- (א) **א"ב הניזונת תנן, שפיר- פרש"י**, איכא לאוקמי להא דשמואל בשאינה ניזונת. והק' **השטמ"ק**, אי מיירי בשאינה ניזונת, א"כ פשיטא דמציאתה לעצמה. ועוד, לימא דמעש"י לעצמה, וכ"ש דמציאתה לעצמה. ועוד, לימא דאף אי ניזונת תנן, יכולין לאוקמי' בשאינה ניזונת, וכגון שתבעה כתובתה. ולכן פ"י השטמ"ק כמש"כ **תוס'**, דשמואל על המשנה קאי, וקאמר דאע"ג דמעש"י שלהן, מ"מ מציאתה שלה, וקאמר הגמ' דא"ב הניזונת תנן וכאנשי יהודה, היינו דמציאתה לעצמה, ואפי' בשעה שהיא ניזונת, דהואיל ויכולין לסלקה, לא הוו כבעל, ודוקא מעש"י שהן תחת מזונות תקנו ליתומים, ושמואל סבר כאנשי גליל ומציאתה לעצמה. אבל אם נזונת תנן, וכאנשי גליל, א"כ ליהוו כבעל ויהי' המציאה שלהם.
- (ב) **הני תיהוי להו איבה- פרש"י**, דעל כרחם זנים אותה. וק', הא הבעל ג"כ בע"כ זן אותה, ומ"מ תקנו חז"ל שיהי' האבידה לו משום איבה, ומ"ש. וע' **בפורת יוסף** (סאמינה) שכ' דבאמת יש ב' 'איבות' שתקנו בשבילם, איבה דמזונות ואיבה דחיבה. וא"כ, אצל הירושים ודאי אין שייך לתקן משום איבה דחיבה, אלא שהי' מקום להק' דעכ"פ שייך לתקן משום איבה דמזונות, וע"ז פרש"י דמ"מ גם לענין מזונות אין מקום לתקן, שהרי ע"כ זנים אותה.
- (ג) **חוץ ממוזגת הכוס- פרש"י**, שהן מלאכות המקרבות חיבה והרגל דבר. וכ' **היעב"ץ** דלפ"ז רק ביורשים זכרים קאמר, דביורשים נקבות לא שייך לחלק בהכי. אולם ע' **במדור כתובה** שכ' שסתימת הגמ' לא משמע לחלק בהכי, ולכן כ' דכיון דעיקר התקנה של מלאכות אלו הי' משום חיבה, א"כ זה לא שייך אלא אצל הבעל, ולא אצל היורשים, ואפי' יורשים נקבות.
- (ד) **כל המונע תלמידו מלשמשו כאילו מונע ממנו חסד, שנא' למס מרעהו חסד- ע' בשו"ת ר"י מיגאש** (ל"ז), שכ' דלמס מלשון מס הוא, כלומר, מי שמונע תלמיד, שהוא רעהו בקריאת התורה, מלשמשו, שהוא חייב בו כמו חיוב המס, מונע ממנו חסד, ופורק ממנו יראת שמים.
- (ה) **אלמנה שתפסה מטלטלין במוזנותיה, מה שתפסה תפסה... אבל לכתובה מפקינן מינה- ע' בתוס'** שהביא מה שנח' הראשונים בתפיסה זו, האם מיירי תפסה לאחר מיתת הבעל, וכ"ש דמהני תפיסה מחיים, או דלמא מיירי דוקא מחיים, אבל לאחר מיתת לא מהני. וע' **בר"ן** (נה: בדפיו) שהק' אהא דמבואר דלא מהני תפיסה לאחר מיתת בכתובה (ולכא"ו זהו לכ"ע), דהא לעיל מבואר דתפיסה מהני לענין כתובה, אף לאחר מיתתה. וכ' לחלק בין תפיסת מעות לתפיסת מטלטלין, דרק תפיסת מטלטלין לא מהני, דמ"מ מחוסרי גוביינא, אבל תפיסת מעות לא חשיב תפיסה, אלא הוי כפרעון. וע' **ברעק"א** מה שהק' ע"ז מהגמ' לעיל (צ"ד), דמשמע דאף במעות שייך לומר דתפיסה לא מהני. וע"ע שם בהמשך דברי הר"ן, שכ' דתפיסה לא מהני אלא מרה"ר או מסימטא, אבל מרשות היורשים לא מהני תפיסה.
- (ו) **לא אמרן אלא למפרע, אבל להבא יש לה- פי' ההפלאה**, דמה דמחילה לא מהני על להבא, היינו משום דתנאי כתובה הוא, וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה, ומוזנות דאלמנה אינן אלא מדרבנן מתנאי כתובה. אולם זהו רק מכאן ולהבא, אבל למפרע, אי"ז נכלל בתנאי ב"ד, אלא לא עדיף זה משאר חוב, ושפיר יכולה למחול חוב זו.
- (ז) **בעי ר' יוחנן, יתומים אומרים נתנו וכו'- פרש"י**, דמי מוזנות לשנה הבאה. אולם כ' **תוס'** דע"כ מיירי במוזנות דלשעבר, דאילו לענין מוזנות דמכאן ולהבא, הא אמר ר' יוחנן עצמו דאין טוענין אחר מעשה ב"ד, וא"כ ודאי לא יהיו היתומים נאמנין. ועוד הק', דאם אמר' דהיתומים נאמנים לומר פרעתי על להבא, א"כ מה הועילו חכמים בתקנתם, הרי לעולם יכולים לטעון שפרעו לה מוזנותיה. וע' **בחי' מהרי"ט** שכ' דרגילות הוא לשלם בתחלת השנה בשביל כל השנה, ולכן אי"ז נקרא טוען אחר מעשה ב"ד. גם כ' דליכא למימר כאן מה הועילו, שהרי אם יכפרו פעם א', יכולה לומר דאיני רוצה שיפרעו לי אלא בעדים. ועוד, גם לא שייך כ"כ להק' דלא הועילו חכמים בתקנתן, שהרי לא מוחזקי אינשי ברשיעי, ואם חז"ל תקנו שצריכים ליתן לה מוזנות, מסתמא יתנו לה.
- (ח) **בחזקת אלמנה קיימי- פרש"י**, שהרי נשתעבדו בתנאי ב"ד. ו**תוס'** כ' דחשיב טפי ברשותה משום דמוכרת שלא בב"ד. וה**אבני מלואים** (צ"ג, י"א) מוכיח דדעת הב"ש הוא דלא כתוס', ולכן כ' דע"כ דינא הוא דחז"ל עשו לה מוחזקת לענין מוזנות שיהי' ידה על העליונה לענין כל הספיקות. וע"ע **במשנת ר' אהרן** (שכנים, עמ' מו) שהביא ביאור של תוס' וביאור שהוא תקנה חדשה (כמו האבנ"מ, אבל לא כ' כן בשמו), וכ' בביאור דעת תוס', דהוי בגדר שטר העומד לגבות כגבוי דמי. ואע"ג דבעלמא קיי"ל דלאו כגבוי דמי, צ"ל דדין עומד לגבות דהכא עדיף, כיון שעומד השטר לגבות שלא בב"ד, והגבוי בידה הוא, ולכן נחשב כגבוי, וממילא חשיבא מוחזקת.
- (ט) **ת"ש דתני לוי אלמנה כל זמן שלא נשאת וכו'- כ' הריטב"א** (צו). דמוכח מכאן דשאלת הגמ' הוא על מוזנות שעברו, שהרי כמו דהא דנשאת מיירי במוזנות שעברו, כן לענין מוזנות בשלא נשאו, וק' על רש"י דפי' דשאלת הגמ' הוא לענין מוזנות דלהבא. וע' **בפני יהושע** דכ' דודאי גם רש"י מודה דשאלת הגמ' הוא לענין מוזנות שעברו ג"כ, ודא ודא אחת היא, דאם בחזקת היתומים היא, נאמנים אפי' בנוגע להבא, ואם בחזקתה, נאמנת אפי' לגבי מוזנות שעברו. וע"ע **במהרי"ט** בזה, דמתחלה כ' ליישב דעת רש"י אם ס"ל דכל השאלה הוא לענין מוזנות דלהבא, אולם שוב כ' דאף רש"י מודה דהשאלה הוא לגבי מוזנות דלעבר ג"כ [אולם במוזנות דלשעבר גופא צ"ב בדיוק מהו הביאור בין נשאת לשלא נשאת, דכ' רש"י דכיון שנשאת שוב לא הוי ברשותה, ומה בכך, הרי הנידון הוא על הזמן דלפני הנישואין, ולגבי חוב זו היא המוחזקת, או כפי' המוחזקת, דלעיל או כפי' האבני"מ, אבל מ"מ לא נשתנה זה כלל לענין המוחזקות. ועוד, מה ענין הא שיש לה זכות עכשיו לגבות עוד מוזנות לענין המוחזקות על החוב דלשעבר, וצ"ע].
- (י) **אלו למוזנות מכרתי ואלו לכתובה מכרתי- כ' המהר"ם שי"ף** דלאו דוקא דצריכה לכתוב שתייהם, אלא דמיד כשכתבה בשטר א' דמכרה אלו למוזנות, ממילא אנו יודעים דהשאר מכרה לכתובה, וכן להיפוך. אולם ע' **בשטמ"ק** דאכן הק' כן, למה צריכה לכתוב הם שמכרו לכתובה, תסגי בכתובת מה שמכרו למוזנות, וממילא לא יהיו היתומים יכולים לטעון שהם לכתובה. ותי'

דאס פעמים הי' כותבת סתם, יהיו היתומים יכולים לטעון דכיון דלא כתבה בכל פעם, א"כ לא דקדקנו בשאר מה שמכרת, וכבר פרענו לך הכל למזונות, כיון דלא ידענו מה שמכרת למזונות ומה מכרת לכתובות.

(א) א"נ דכ"ע בחזקת יתמי קיימי, והיינו טעמא דר' יוסי וכו' - הק' ההפלאה, א"כ במאי פליגי ר' יהודה ור' יוסי, האם פליגי רק במה שהוא טוב לה, הרי היא יודעת מה הוא טוב לה, ומה יפה לה לטעון, ולמה צריכין לפלוג בזה, ע"ש מש"כ לפרש הסוגיא.

(ב) רצה בחובו נוטלן, רצה במתנה נוטלן - פי' תוס', דאם נוטלן במתנה מבני חורין, יהי' אח"כ יכול לגבות החוב ממשעבדי. אולם ע' בריטב"א שכ' שאין הכוונה שיש ב' נתינות, א' במתנה וא' בחוב, אלא באמת אין לו אלא או האי או האי, וזה יכול לברור איזה מהן שירצה, ע"ש מה שביאר בזה.